

Streszczenia

Włodzimierz Dzun. 2016. Gospodarstwa rolne o obszarze do 1 ha w procesie przemian systemowych i integracji z UE. *Więś i Rolnictwo*, 1(174), 23–48.

U progu przemian systemowych grupa podmiotów klasyfikowanych jako gospodarstwa rolne o powierzchni do 1 ha liczyła około 1,7 mln i użytkowała ponad 0,7 mln ha UR. Poza niewielkimi wyjątkami były to indywidualne gospodarstwa rolne, a zdecydowana większość z nich prowadziła produkcję rolniczą, choć na ogół nakierowaną wyłącznie na samozaopatrzenie. Następujące przemiany społeczno-gospodarcze końca XX w., którym towarzyszyło obniżenie rentowności produkcji rolniczej, nadprodukcja żywności i obniżenie cen produktów rolnych oraz trudna sytuacja na rynku pracy spowodowały, że liczba gospodarstw rolnych w tej grupie zaczęła się gwałtownie zmniejszać. Dodatkowo część podmiotów rezygnowała z produkcji zachowując posiadane zasoby ziemi. Po wejściu Polski do Unii Europejskiej tendencje te zostały wzmocnione wykluczeniem podmiotów o powierzchni do 1 ha UR z dopłat obszarowych. Zmiana definicji gospodarstwa rolnego w 2010 r. radykalnie zmniejszyła liczbę tego typu podmiotów. W 2013 r. kryteria wytyczone dla gospodarstwa rolnego spełniało już tylko 34,3 tys. podmiotów o powierzchni poniżej 1 ha UR, a użytkowana przez nie powierzchnia wynosiła zaledwie 29,2 tys. ha. Przeprowadzona analiza wykazała, że badane podmioty w coraz większym stopniu nie są już jednostkami produkcji rolnej, a znaczna ich część uległa likwidacji. Jednocześnie Autor wyraził opinię, że zastosowane w „nowej” definicji gospodarstwa rolnego progi produkcji dla podmiotów użytkujących mniej niż 1 ha UR są aktualnie zbyt wysokie (TW).

Michał Figura. 2016. Udział dzierżawionych użytków rolnych w gospodarstwach w Polsce na tle gospodarstw w wybranych krajach Unii Europejskiej. *Zagadnienia Doradztwa Rolniczego*, 4(86), 50–59.

Instytucja dzierżawy jawi się w opinii części badaczy jako ważny, choć wciąż zbyt słabo wykorzystywany instrument poprawy struktury agrarnej w Polsce. Dzierżawa ziemi jest natomiast zjawiskiem bardzo rozpowszechnionym w krajach UE. Dla przykładu we Francji udział gruntów dzierżawionych w powierzchni gospodarstw rolnych przekraczał na początku XXI w. 80%. O udziale gruntów dodzierżawionych w powierzchni gospodarstwa rolnego decyduje kierunek prowadzonej produkcji, a tym samym zapotrzebowanie na ziemię. Mniejszym udziałem gruntów „obcych” charakteryzują się na

ogół gospodarstwa prowadzące chów zwierząt ziarnożernych, a większym specjalizując się w uprawach polowych. W poddanym przez Autora analizie okresie 2005–2009 udział gruntów dzierżawionych w polskich gospodarstwach rolnych pozostawał na podobnym poziomie, pomimo wzrostu powierzchni gospodarstw, co świadczy o dążeniu polskich rolników do zakupu ziemi. Tendencji takich nie stwierdzono w innych badanych krajach, tj. Francji, Włoszech i Wielkiej Brytanii, gdzie udział gruntów dzierżawionych w powierzchni gospodarstw rolnych systematycznie wzrastał. Przyczyn takiej sytuacji należy poszukiwać w czynnikach ekonomicznych, rolnicy tych krajów, dążąc do ograniczania kosztów, woleli zapłacić czynsz dzierżawny niż ponosić wysokie koszty zakupu ziemi. W warunkach polskich instytucja dzierżawy w dalszym ciągu spotyka się z dużą nieufnością rolników. Zarówno dzierżawcy, jak i wydzierżawiający niechętnie formalizują umowy w tym zakresie, co znacznie zniekształca oficjalne statystyki, szczególnie na obszarach o rozdrobnionej strukturze agrarnej. (TW)